

CZĘŚĆ I. PODSTAWY PSYCHIATRII 1

1. Rys historyczny opieki psychiatrycznej - Wojciech Kosmowski 3

1.1. Poglądy na zaburzenia psychiczne i formy opieki nad chorymi od starożytności do oświecenia 3

1.2. Narodziny nowożytnej psychiatrii naukowej 5

1.3. Eutanazja i eugenika a psychiatria 6

1.4. Nadużycia psychiatrii do celów politycznych w nazizmie i w systemach komunistycznych 7

1.5. Odkrycia na temat obrazu klinicznego, etiologii i sposobów leczenia zaburzeń psychicznych 8

1.6. Nowoczesne klasyfikacje zaburzeń psychicznych 12

2. Ochrona zdrowia psychicznego w Polsce - Marek Balicki 19

2.1. Reforma opieki psychiatrycznej 19

2.2. Współczesność - stan opieki psychiatrycznej w Polsce 28

3. Psychiatria - środowiskowy model opieki - Artur Kochański 39

3.1. Psychiatria środowiskowa - koncepcja 39

3.2. Metody oddziaływań w psychiatrii środowiskowej 48

3.2.1. Środowiskowy system opieki psychiatrycznej 50

3.2.2. System pomocy społecznej 53

3.2.3. System aktywizacji zawodowej 56

3.2.4. Organizacje pozarządowe 58

3.3. Zdrowienie 59

3.3.1. Centra zdrowia psychicznego 60

4. Etyczne i prawne aspekty opieki psychiatrycznej - Wojciech Kosmowski 63

4.1. Źródła norm etycznych w medycynie 63

4.2. Wybrane międzynarodowe kodeksy etyczne 64

4.3. Wybrane zawodowe kodeksy norm etycznych w Polsce 66

4.4. Najważniejsze dylematy etyczne w psychiatrii 67

4.5. Główne akty prawne mające zastosowanie w opiece psychiatrycznej 69

4.6. Inne akty prawne	72
4.7. Postępowanie w przypadku kolizji norm etycznych i prawnych	72
5. Metody psychospołeczne w psychiatrii - Wojciech Kosmowski	75
5.1. Psychoterapia psychoanalityczna (psychodynamiczna)	76
5.2. Psychoterapia poznawczo-behawioralna	77
5.3. Psychoterapia humanistyczna	78
5.4. Psychoterapia systemowa	79
5.5. Socjoterapia	80
5.5.1. Wprowadzenie	80
5.5.2. Metody terapii społecznej	80
6. Podstawy neuroanatomii i neurofizjologii klinicznej - Jan Jaracz	85
6.1. Budowa neuronu i przewodzenie sygnałów	86
6.2. Budowa ośrodkowego układu nerwowego	88
6.3. Systemy funkcjonalne mózgu	92
6.3.1. System przedczołowy	92
6.3.2. Układ limbiczny (mózg emocjonalny)	93
6.4. Systemy neuroprzekaźnikowe	95
6.5. Metody badania mózgu	99
6.5.1. Metody neurofizjologiczne	99
7. Rozwój psychospołeczny człowieka - Lidia Cierpiątkowska	105
7.1. Rozwój psychiczny człowieka	105
7.1.1. Istota zmian rozwojowych: ciągłość czy etapowość rozwoju człowieka	107
7.1.2. Natura a środowisko - co wpływa na rozwój człowieka?	111
7.1.3. Psychoanaliza i teorie relacji z obiektem	113
7.1.4. Modele rozwoju w ujęciu psychologii humanistycznej	120
7.1.5. Koncepcje poznawczo-rozwojowe	122
7.1.6. Rozwój psychospołeczny w koncepcjach systemowych	126
7.1.7. Modele zadań rozwojowych	129
8. Zdrowie psychiczne i jego zaburzenia - Lidia Cierpiątkowska	135

8.1. Dobrostan i jakość życia w koncepcjach psychologii zdrowia	137
8.1.1. Zdrowie psychiczne w modelu ilościowym	139
8.1.2. Modele społeczno-kulturowe zdrowia	141
8.1.3. Modele i koncepcje teoretyczne zdrowia i zaburzeń psychicznych	142
8.2. Psychopatologia ogólna, szczegółowa i rozwojowa	145
8.3. Klasyfikacje zaburzeń psychicznych	148
9. Podstawy genetyki w psychiatrii - Monika Dmitrzak-Węglarz, Joanna Pawlak, Joanna Twarowska-Hauser	157
9.1. Genetyka populacyjna	157
9.1.1. Badania rodzin	158
9.1.2. Badania bliźniąt	158
9.1.3. Badania adopcyjne	159
9.1.4. Współczynnik odziedziczalności i ryzyko względne	160
9.2. Dziedziczenie zaburzeń psychicznych	161
9.2.1. Choroby złożone	161
9.2.2. Poligeniczność i plejotropizm	161
9.2.3. Interakcja gen × środowisko	163
9.2.4. Fenotyp pośredni - endofenotyp	164
9.3. Warianty genetyczne	165
9.3.1. Metody poszukiwania genów predysponujących	166
9.3.2. Analiza sprzężeń	167
9.3.3. Analiza asocjacji	168
9.3.4. Epigenetyka	170
9.4. Farmakogenetyka	171
9.5. Poradnictwo genetyczne w psychiatrii	176
CZĘŚĆ II. OCENA STANU PSYCHICZNEGO I KOMUNIKOWANIE SIĘ W PSYCHIATRII	181
10. Badanie psychiatryczne - Paweł Kapelski, Daria Dembińska	183
10.1. Cele, przebieg i rodzaje badania psychiatrycznego	183

10.2. Badanie stanu psychicznego	185
10.2.1. Wygląd zewnętrzny	185
10.2.2. Stosunek do badającego	185
10.2.3. Zachowanie i aktywność psychoruchowa	185
10.2.4. Mowa i język	186
10.2.5. Nastrój i afekt	186
10.2.6. Postrzeganie	186
10.2.7. Tok myślenia	187
10.2.8. Treść myślenia	187
10.2.9. Krytycyzm	187
10.2.10. Wgląd	188
10.2.11. Funkcje poznawcze	188
10.3. Wybrane narzędzia oceny stanu psychicznego	190
10.4. Ocena stanu psychologicznego	191
10.4.1. Rozmowa	192
10.4.2. Obserwacja	192
10.5. Ocena neuropsychologiczna	193
10.6. Badania laboratoryjne	193
11. Wywiad psychiatryczny - Andrzej Kobus	197
11.1. Główne cele i zasady przeprowadzania wywiadu	197
11.2. Treść, przebieg i fazy wywiadu	198
11.3. Części wywiadu	199
11.4. Częste mechanizmy obronne	204
11.5. Modyfikacja wywiadu w zależności od wieku i poziomu rozwoju	206
12. Komunikowanie się z pacjentem z zaburzeniami psychicznymi - Krystyna Górna, Krystyna Jaracz	209
12.1. Komunikowanie się społeczne	209
12.2. Relacja terapeutyczna pielęgniarka-pacjent	212

12.2.1. Faza orientacji	212
12.2.2. Faza identyfikacji	213
12.2.3. Faza eksploracji	214
12.2.4. Faza zakończenia relacji	215
12.3. Zachowania terapeutyczne	216
12.3.1. Zachowania początkujące kontakt i komunikację	217
12.3.2. Zachowania podtrzymujące kontakt	218
12.3.3. Zachowania porządkujące komunikację	223
12.3.4. Zachowania pogłębiające komunikację	224
12.3.5. Zachowania konfrontujące z rzeczywistością	228
12.3.6. Zachowania przygotowujące podstawy do dalszej terapii	230
13. Bariery w komunikowaniu się z pacjentem z zaburzeniami psychicznymi - Krystyna Górna, Krystyna Jaracz	233
13.1. Bariery w komunikowaniu się	233
13.1.1. Bariery percepcyjne	233
13.1.2. Bariery społeczne	234
13.1.3. Brak aktywnego słuchania	234
13.2. Zachowania nieterapeutyczne	235
13.2.1. Zachowania niewłaściwie początkujące kontakt i komunikację	235
13.2.2. Zachowania niewłaściwie podtrzymujące komunikację	236
13.2.3. Zachowania niewłaściwie porządkujące komunikację	238
13.2.4. Zachowania niewłaściwie pogłębiające komunikację	240
13.2.5. Zachowania niewłaściwie konfrontujące z rzeczywistością	241
13.3. Zachowania sprzeczne z etyką	244
13.4. Bariery w komunikowaniu się ze strony pielęgniarki i ze strony pacjenta	244
13.5. Zjawisko przeniesienia i przeciwprzeniesienia (ze strony pacjenta)	245
CZĘŚĆ III. PODSTAWY KLINICZNE ZABURZEŃ PSYCHICZNYCH I OPIEKA PIELĘGNIARSKA	247

14. Założenia teoretyczne i specyfika pielęgniarstwa psychiatrycznego - Krystyna Górna, Krystyna Jaracz, Katarzyna Gołębiewska, Justyna Kiejda 249

14.1. Proces pielęgnowania w zaburzeniach psychicznych 249

14.1.1. Specyfika opieki pielęgniarzkiej w psychiatrii 251

14.1.2. Etapy procesu pielęgnowania 253

14.2. Dokumentowanie opieki pielęgniarzkiej 258

14.3. Środowiskowa psychiatryczna opieka pielęgniarzka 266

15. Schizofrenia i inne zaburzenia psychotyczne - Filip Rybakowski, Krystyna Górna, Krystyna Jaracz 273

15.1. Postawy kliniczne - Filip Rybakowski 273

15.1.1. Klasyfikacja, częstość występowania 273

15.1.2. Etiopatogeneza 276

15.1.3. Objawy kliniczne 277

15.1.4. Przebieg i rokowanie 278

15.1.5. Różnicowanie 278

15.1.6. Leczenie 280

15.1.7. Pozafarmakologiczne metody leczenia schizofrenii 281

15.2. Opieka pielęgniarzka - Krystyna Górna, Krystyna Jaracz 281

16. Choroby afektywne - Aleksandra Suwalska, Dorota Łojko, Krystyna Górna, Katarzyna Gołębiewska, Krystyna Jaracz, Justyna Kiejda 309

16.1. Podstawy kliniczne - Aleksandra Suwalska, Dorota Łojko 309

16.1.1. Klasyfikacja, częstość występowania 309

16.1.2. Etiopatogeneza 310

16.1.3. Czynniki biologiczne 311

16.1.4. Czynniki psychospołeczne 311

16.1.5. Objawy kliniczne 312

16.1.6. Przebieg i rokowanie 313 16.1.7. Leczenie 315

16.2. Opieka pielęgniarzka - Krystyna Górna, Katarzyna Gołębiewska, Krystyna Jaracz, Justyna Kiejda 320

16.2.1. Opieka pielęgniarska w zespole depresyjnym	320
16.2.2. Opieka pielęgniarska w zespole maniakalnym	331
17. Zaburzenia spowodowane zażywaniem substancji psychoaktywnych - Krzysztof Nicpoń, Marcin Ziółkowski, Damian Czarnecki, Krzysztof Opozda, Krystyna Górna	349
17.1. Podstawy kliniczne - Krzysztof Nicpoń, Marcin Ziółkowski, Damian Czarnecki, Krzysztof Opozda	349
17.1.1. Charakterystyka substancji psychoaktywnych	352
17.1.2. Epidemiologia	356
17.1.3. Etiologia	357
17.1.4. Diagnostyka	358
17.1.5. Leczenie	358
17.2. Opieka pielęgniarska - Marcin Ziółkowski, Damian Czarnecki, Krzysztof Opozda, Krystyna Górna	360
18. Zaburzenia jedzenia - Filip Rybakowski, Krystyna Górna, Justyna Kiejda	387
18.1. Podstawy kliniczne - Filip Rybakowski	387
18.1.1. Etiopatogeneza	389
18.1.2. Objawy kliniczne	391
18.1.3. Współchorobowość. Przebieg i rokowanie	394
18.1.4. Leczenie	395
18.2. Opieka pielęgniarska - Krystyna Górna, Justyna Kiejda	396
18.2.1. Anoreksja, bulimia - problemy pielęgnacyjne, cele opieki i interwencje pielęgniarские	397
18.2.2. Otyłość - problemy pielęgnacyjne, cele opieki i interwencje pielęgniarские	407
19. Zaburzenia lękowe związane ze stresem i pod postacią somatyczną - Dorota Łojko, Aleksandra Suwalska, Ewa Wilczek- -Rużyczka, Katarzyna Wojtas	411
19.1. Podstawy kliniczne - Dorota Łojko, Aleksandra Suwalska	411
19.1.1. Klasyfikacja, częstość występowania	411
19.1.2. Etiopatogeneza	413
19.1.3. Objawy kliniczne	414
19.1.4. Leczenie	419
19.2. Opieka pielęgniarska - Ewa Wilczek-Rużyczka, Katarzyna Wojtas	420

19.2.1. Problemy, cele opieki i interwencje pielęgniarские wobec pacjenta z zaburzeniami lękowymi związanymi ze stresem i pod postacią somatyczną	420
20. Zaburzenia obsesyjno-kompulsyjne - Małgorzata Wojtanowska-Bogacka, Krystyna Górna, Krystyna Jaracz, Urszula Baron	431
20.1. Podstawy kliniczne - Małgorzata Wojtanowska-Bogacka	431
20.1.1. Rys historyczny	431
20.1.2. Klasyfikacja	432
20.1.3. Epidemiologia	433
20.1.4. Etiopatogeneza	433
20.1.5. Badania neuropsychologiczne	436
20.1.6. Badania immunologiczne	436
20.1.7. Objawy kliniczne	437
20.1.8. Przebieg i rokowanie	438
20.1.9. Różnicowanie	439
20.1.10. Spektrum zaburzeń obsesyjno-kompulsyjnych	441
20.1.11. Leczenie	442
20.1.12. Strategie farmakoterapeutyczne	442
20.2. Opieka pielęgniarская - Krystyna Górna, Krystyna Jaracz, Urszula Baron	445
21. Zaburzenia osobowości - Wojciech Kosmowski, Aleksandra Cieřlik	455
21.1. Podstawy kliniczne - Wojciech Kosmowski	455
21.1.1. Rozpowszechnienie	456
21.1.2. Etiopatogeneza	456
21.1.3. Obraz kliniczny poszczególnych zaburzeń osobowości	458
21.1.4. Badania dodatkowe w diagnostyce zaburzeń osobowości	462
21.1.5. Przebieg i rokowanie	463
21.1.6. Profilaktyka i leczenie	463
21.1.7. Psychoterapia zaburzeń osobowości	464
21.1.8. Farmakoterapia zaburzeń osobowości	464
21.2. Opieka pielęgniarская - Aleksandra Cieřlik	465
22. Zaburzenia wieku rozwojowego - Agnieszka Stopień, Krystyna Górna, Urszula Baron, Katarzyna Gołębiewska, Krystyna Jaracz, Justyna Kiejda	475

22.1. Zaburzenia ze spektrum autyzmu 475

22.1.1. Podstawy kliniczne - Agnieszka Stopeń 475

22.1.2. Zaburzenia ze spektrum autyzmu. Opieka pielęgnarska - Krystyna Górna, Urszula Baron 488

22.2. Zespół nadpobudliwości psychoruchowej z deficytem uwagi. Zachowania destrukcyjne lub zaburzenia dyssocjalne 495

22.2.1. Podstawy kliniczne - Agnieszka Stopeń 495

22.2.2. Zespół nadpobudliwości psychoruchowej z deficytem uwagi. Zaburzenia zachowania - zachowania destrukcyjne lub zaburzenia dyssocjalne. Opieka pielęgnarska - Krystyna Górna, Katarzyna Gołębiewska, Krystyna Jaracz, Justyna Kiejda 510

23. Zaburzenia psychiczne wieku podeszłego - Anna Leszczyńska-Rodziejcz, Artur Kochański, Krystyna Górna, Amelia Patrzala, Krystyna Jaracz 531

23.1. Podstawy kliniczne - Anna Leszczyńska-Rodziejcz, Artur Kochański 531

23.1.1. Zaburzenia afektywne 532

23.1.2. Zaburzenia świadomości 534

23.1.3. Ołępienie 537

23.1.4. Zaburzenia psychotyczne wieku podeszłego 540

23.1.5. Zaburzenia lękowe 542

23.1.6. Zaburzenia osobowości na podłożu organicznego uszkodzenia OUN 542

23.1.7. Nadużywanie substancji psychoaktywnych 543

23.2. Zaburzenia ołępienne. Opieka pielęgnarska - Krystyna Górna, Amelia Patrzala, Krystyna Jaracz 543

23.3. Inne zaburzenia psychiczne wieku podeszłego. Opieka pielęgnarska - Krystyna Górna, Amelia Patrzala 562

23.3.1. Opieka pielęgnarska w zaburzeniach depresyjnych 562

23.3.2. Opieka pielęgnarska w zaburzeniach świadomości 578

23.3.3. Opieka pielęgnarska w zaburzeniach psychotycznych 590

23.3.4. Opieka pielęgnarska w zaburzeniach lękowych 591

23.3.5. Opieka pielęgnarska w zaburzeniach psychicznych wieku podeszłego - zaburzenia osobowości na podłożu organicznym 591

24. Zaburzenia psychiczne w wybranych chorobach somatycznych - Jan Jaracz, Krystyna Jaracz, Krystyna Górna, Katarzyna Gołębiewska 595

24.1. Podstawy kliniczne - Jan Jaracz 596

24.1.1. Zaburzenia psychiczne w chorobach somatycznych we współczesnych klasyfikacjach chorób 596

24.1.2. Przyczyny zaburzeń psychicznych w przebiegu chorób somatycznych 597

24.1.3. Wpływ zaburzeń psychicznych na przebieg chorób somatycznych 599

24.1.4. Rozpoznawanie zaburzeń psychicznych w chorobach somatycznych 600

24.1.5. Zaburzenia psychiczne w wybranych chorobach neurologicznych 601

24.1.6. Zaburzenia wydzielania wewnętrznego, stanu odżywienia i przemiany metabolicznej 607

24.2. Opieka pielęgniarska - Krystyna Jaracz, Krystyna Górna, Katarzyna Gołębiewska 612

25. Zaburzenia psychoseksualne - Zbigniew Bielan, Krystyna Górna, Urszula Baron 617

25.1. Podstawy kliniczne - Zbigniew Bielan 617

25.1.1. Dysfunkcja seksualna niespowodowana zaburzeniami organicznymi ani chorobą somatyczną 620

25.1.2. Zaburzenie pożądania seksualnego o charakterze hipoaktywnym (hypoactive sexual desire dysfunction) 621

25.1.3. Zaburzenie kompulsywnych zachowań seksualnych (compulsive sexual behaviour disorder) 625

25.1.4. Zaburzenia preferencji seksualnych 629

25.1.5. Złożone zaburzenia preferencji seksualnych 633

25.1.6. Zaburzenia psychologiczne i zaburzenia zachowania związane z rozwojem i orientacją seksualną 635

25.1.7. Terapia seksuologiczna 637

25.2. Opieka pielęgniarska - Krystyna Górna, Urszula Baron 639

Skorowidz